

**HOTUBA YA MHESHIMIWA HAMZA SAIDI JOHARI (MB),
MWANASHERIA MKUU WA SERIKALI AKIWASILISHA MUSWADA WA
SHERIA YA MAREKEBISHO YA SHERIA MBALIMBALI WA MWAKA
2024 (THE WRITTEN LAWS (MISCELLANEOUS AMENDMENTS) BILL,
2024) KATIKA BUNGE LA JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA**

Mheshimiwa Spika, awali ya yote, na kwa kuwa ni mara yangu ya kwanza kuwasilisha hoja ya Serikali mbele ya Bunge lako tukufu, naomba nichukue nafasi hii kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kuniwezesha kusimama leo mbele ya Bunge lako tukufu kwa mara yangu ya kwanza tangu nilipoteuliwa kushika nafasi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali tarehe 14 Agosti, 2024.

Mheshimiwa Spika, kipekee kabisa napenda kumshukuru Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa imani yake kubwa kwangu, na kwa kuona ni vyema nimsaidie yeye na Serikali yetu katika nafasi hii ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali. Napenda kumuahidi kwamba nitatekeleza majukumu haya aliyonipa kwa nguvu zangu zote, kwa moyo wangu wote na kwa akili zangu zote kwa maslahi mapana ya Taifa letu.

Mheshimiwa Spika, niruhusu pia nitumie fursa hii kuwapongeza Mhe. William Vangimembe Lukuvi (Mb.) kwa kuaminiwa na kuteuliwa kuwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu (Sera, Bunge na Uratibu), Mhe. Prof. Palamagamba John Kabudi (Mb.) kwa kuaminiwa na kuteuliwa kuwa Waziri wa Katiba na Sheria na Mhe. Balozi Mahmoud Thabit Kombo (Mb.) kwa kuaminiwa na kuteuliwa kuwa Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa

Afrika Mashariki. Aidha, niruhusu pia niwapongeze Waheshimiwa Mawaziri na Naibu Mawaziri wote walioteuliwa na kubadilishwa kutoka Wizara moja kwenda nyingine.

Mheshimiwa Spika, naomba nichukue fursa hii kuungana na watanzania wenzangu kumpongeza Mhe. Dkt. Faustine Engelbert Ndugulile kwa kuchanguliwa kuwa Mkurugenzi wa Shirika la Afya Duniani (WHO) Kanda ya Afrika. Ninamtakia kheri katika kutekeleza majukumu hayo makubwa na kuiwakilisha Nchi yetu Tanzania kimataifa.

Mheshimiwa Spika, aidha, napenda kuwashukuru na kuwapongeza Mhe. Dkt. Philip Isdory Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Hussein Ali Mwinyi, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi, Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Doto Mashaka Biteko (Mb.), Naibu Waziri Mkuu na Waziri wa Nisharti pamoja na Mawaziri wote kwa kazi kubwa wanayoifanya katika kuwaletea maendeleo wananchi wote wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Mheshimiwa Spika, ninatambua umepokea pongezi nyingi kufuatia kuchaguliwa kwako kuwa Rais wa 31 wa Umoja wa Mabunge Duniani (IPU). Lakini kwa kuwa hii ni mara yangu ya kwanza kusimama katika Bunge lako tukufu kama Mbunge, niruhusu nami nikupongeze kwa kushika nafasi hiyo. Ninaamini kuwa umahiri na weledi wako katika kuongoza Bunge hili ndivyo vimewezesha wewe kuchaguliwa katika nafasi hiyo adhimu. Nawapongeza pia Mheshimiwa Naibu Spika na Waheshimiwa

Wenyevidi wa Bunge kwa kuongoza na kusimamia vikao na mijadala ndani ya Bunge letu kwa umahiri na kwa kuzingatia Sheria na Kanuni zinazoliongoza Bunge hili. Ninawapongeza pia Waheshimiwa Wabunge kwa kuendelea kutekeleza ipasavyo wajibu wao wa Kikatiba wa kutunga sheria pamoja na kuisimamia Serikali. Ninaishukuru Ofisi ya Bunge ikiongozwa na Katibu wa Bunge Bi. Nenelewa Joyce Mwihambi, (ndc.) na watumishi wote wa Bunge kwa ushirikiano mnaoipatia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali katika kutekeleza majukumu yake.

Mheshimiwa Spika, napenda kukuahidi kwamba mimi na Ofisi yangu tutaendelea kutoa ushirikiano kwa Bunge lako Tukufu katika kutekeleza majukumu yake.

Mheshimiwa Spika, ninawapongeza watumishi wote wa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali wakiongozwa na Naibu Mwanasheria Mkuu wa Serikali, Bw. Samwel Marco Maneno kwa kuendelea kutekeleza vyema majukumu na kazi za Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali. Vilevile, ninampongeza Bw. Onorius John Njole, Mwandishi Mkuu wa Sheria pamoja na watumishi wote wa Ofisi ya Mwandishi Mkuu wa Sheria kwa kufanikisha maandalizi ya Muswada huu kwa wakati na kwa ufanisi.

Mheshimiwa Spika, nimalizie shukrani zangu kwa kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria inayoongozwa na Mhe. Dkt. Joseph Kizito Mhagama (Mbunge wa Madaba) na Makamu Mwenyekiti Mhe. Florent Laurent Kyombo (Mbunge wa Nkenge) kwa ushirikiano na ushauri waliotupatia wakati wa kupitia Muswada huu katika

Kamati. Kamati hii ilifanya kazi kubwa na nzuri ya kuchambua Muswada huu kwa umakini sambamba na maoni yaliyowasilishwa na wadau mbalimbali walioitwa mbele ya Kamati na kuishauri Serikali kuboresha Muswada huu. Serikali imezingatia ushauri wa Kamati na imeleta Jedwali la Marekebisho.

Mheshimiwa Spika, naomba sasa kuwasilisha mbele ya Bunge lako Tukufu Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali wa Mwaka 2024 (The Written Laws (Miscellaneous Amendments) Bill, 2024) unaopendekeza kufanya marekebisho katika Sheria Tatu (3) zifuatazo:

1. Sheria ya Usimamizi wa Maendeleo ya Uvuvi wa Bahari Kuu, Sura ya 388 (The Deep Sea Fisheries Management and Development Act, Cap. 388);
2. Sheria ya Madini, Sura ya 123 (The Mining Act, Cap. 123); na
3. Sheria ya Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania, Sura ya 280 (The Tanzania Fisheries Research Institute Act, Cap. 280).

Mheshimiwa Spika, Muswada huu umegawanyika katika Sehemu Nne. Sehemu ya Kwanza inahusu Masharti ya Utangulizi ambayo yanajumuisha Jina la sheria inayopendekezwa kutungwa na namna ambavyo Sheria mbalimbali zimerekebishwa katika Muswada.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Pili ya Muswada inapendekeza marekebisho katika Sheria ya Usimamizi na Maendeleo ya Uvuvi wa Bahari Kuu, Sura ya 388. Sheria hii ilitungwa mwaka 2020 baada ya kufutwa kwa Sheria ya Mamlaka ya Bahari Kuu ya Mwaka 1998. Sheria hii

haijawahi kufanyiwa marekebisho, hivyo marekebisho yanayopendekezwa katika Sheria hii ni ya kwanza.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 4 ya Muswada ikisomwa pamoja na aya ya B ya Jedwali la Marekebisho inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 11 kwa madhumuni ya kuainisha mamlaka ya uteuzi wa wajumbe wa Kamati ya Wataalam ya Ushauri walioainishwa katika aya za (c), (d), (e) na (f) na kubainisha muda wao wa kuhudumu kama wajumbe wa Kamati. Hivyo, inapendekezwa kuwa, wajumbe tajwa wateuliwe na Waziri mwenye dhamana ya uvuvi na kuhudumu kwa kipindi cha miaka mitatu. Lengo la mapendekezo ya marekebisho ya kifungu cha 11 ni kuondoa ombwe lililopo sasa kuhusiana na mamlaka ya uteuzi na muda wa wajumbe kushika wadhifa huo kwenye Kamati ya Wataalam ya Ushauri.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 5 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 16(1) kwa kufuta na kuandika upya aya (n) ili kumpa Mkurugenzi Mkuu mamlaka ya kuteua maafisa wa utoaji leseni, wakaguzi wa uvuvi na maafisa walioidhinishwa kutoka miongoni mwa watumishi wa Mamlaka na kuteua waangalizi wa uvuvi kutoka kwenye Mamlaka au nje ya Mamlaka. Kwa hali ilivyo sasa, aya (n) inamtaka Mkurugenzi Mkuu kuteua maafisa hao kutoka miongoni mwa maafisa wa Mamlaka pekee. Hivyo, madhumuni ya marekebisho haya ni kupanua wigo wa uteuzi ili kuwezesha watu ambao sio maafisa wa Mamlaka kuteuliwa kuwa waangalizi wa uvuvi kwa kadri itakavyoonekana inafaa.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 6 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 35 ili kuweka masharti yanayoanzisha kosa la kujihusisha na shughuli zozote za uvuvi wa bahari kuu bila kibali halali. Kwa sasa, Sheria inakataza kufanya shughuli za uvuvi bila kibali halali lakini haijaweka sharti linaloanzisha kosa kutokana na kukiuka masharti hayo. Sambamba na marekebisho ya kifungu cha 35, Jedwali la Pili linarekebishwa ili kujumuisha katika orodha ya makosa na adhabu, kosa jipya lililoundwa chini ya mapendekezo ya marekebisho ya kifungu cha 35, ambapo kiwango cha juu cha faini kinachopendekezwa kutokana na kosa hilo ni dola za kimarekani milioni moja. Madhumuni ya marekebisho haya ni kuimarisha utekelezaji (*enforcement*) kutokana na makosa hayo kufanywa mara kwa mara na hivyo kupelekea Serikali kupoteza mapato kutokana na kufanyika kwa shughuli za uvuvi wa bahari kuu bila vibali halali.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Tatu ya Muswada inapendekeza kufanya marekebisho katika Sheria ya Madini, Sura ya 123. Sheria hii ilitungwa mwaka 2010 na hadi sasa imefanyiwa marekebisho mara kumi na tatu (13). Marekebisho yanapendekeza kurekebisha jumla ya vifungu kumi na mbili na vifungu vipya viwili vinapendekezwa kuongezwa. Vifungu vinavyopendekezwa kurekebishwa ni vifungu vya 4, 8, 27F, 66, 73, 86A, 87, 88, 90A, 100C, 100D na 106. Aidha, vifungu vipya vinavyopendekezwa kuongezwa ni kifungu cha 5B na 27I.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 9 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 4 cha Sheria ya Madini, Sura ya 123 kama ifuatavyo:

(a) Katika tafsiri ya msamiati “madini ya ujenzi” (industrial minerals), kwa kufuta neno “lime” na badala yake kuweka neno “limestone”. Lengo la marekebisho haya ni kuondoa ukakasi uliojitokeza kwa kuwa “lime” ni zao la madini ya “limestone” yanayochimbwa na hivyo neno hilo haliakisi maana iliyokusudiwa katika muktadha wa madini ya ujenzi yanayochimbwa;

(b) Katika tafsiri ya msamiati “kiapo cha uadilifu” (integrity pledge), kwa kufuta maneno “mineral right holder” na badala yake kuweka maneno “mineral rights holders, licenced dealers and licenced brokers”. Marekebisho haya yana lengo la kuwajumuisha wafanyabiashara wa madini yaani “licenced dealers and licenced brokers” katika mawanda ya watu na taasisi zinazopaswa kuapa kiapo cha uadilifu. Kwa hali ilivyo sasa, wafanyabiashara wa madini hawana wajibu wowote wa kuapa kiapo hicho cha uadilifu katika tasnia ya madini;

(c) Katika tafsiri ya msamiati “madini ya nishati” (energy minerals), kwa kuongeza rasilimali za jotoardhi (geothermal) katika orodha ya madini ambayo yanatambuliwa chini ya Sheria. Lengo la marekebisho haya ni kufanya madini ambata kama vile salfa, zebaki, lithium, helium na madini mengine ambayo ni rasilimali za jotoardhi ambayo hubeba nishati ya joto yašimamiwe na Sheria kama madini ya nishati;

(d) Kwa kuongeza tafsiri mpya ya msamiati “rasilimali za jotoardhi” (geothermal resources). Lengo la kuongezwa kwa tafsiri hii ni kutoa ufafanuzi wa kina wa msamiati huo, hasa ikizingatiwa kwamba

maneno “geothermal resources” yametumika pia katika tafsiri ya msamiati “madini ya nishati”;

(e) Kwa kuongeza tafsiri mpya ya msamiati “mnada wa madini” (mineral auction). Lengo la marekebisho haya ni kutoa ufafanuzi wa msamiati huo ambao umetumika katika vifungu vya 87 na 100C vinavyopendekezwa kurekebishwa na Muswada huu;

(f) Kwa kufuta na kuandika upya tafsiri ya msamiati “gross value”. Katika tafsiri mpya inayopendekezwa, maneno “refining or” yaliyokuwepo katika tafsiri ya zamani yameondolewa. Kuondolewa kwa maneno hayo ni kutokana na kuwa utozaji wa mrabaha wakati wa usafishaji (refinery) unaathiri maduhuli ya Serikali ikilinganishwa na utozaji wa mrabaha kwa kuzingatia bei ya soko. Aidha, tafsiri hiyo inapendekezwa kufutwa na kuandikwa upya ili kuiwianisha na tafsiri iliyopo kwenye kifungu cha 87(6) cha Sheria ambacho pia kimetoa tafsiri ya msamiati “gross value”;

(g) Kwa kufuta na kuandika upya tafsiri ya msamiati “uchenjuaji wa madini” (“mineral processing”). Msingi wa mapendekezo hayo ya marekebisho ni kutokana na kwamba tafsiri hiyo kama ilivyo sasa haijitoshelezi kwa kuwa haijumuishi shughuli nyingine muhimu (unit operations) katika uchenjuaji au usafishaji wa madini;

(h) Katika tafsiri ya msamiati “leseni ya kati ya uchimbaji madini” (“mining licence”), kwa kufuta tarakimu “US\$ 100,000” na badala yake kuweka

kuhakikisha utii wa Sheria. Ibara ya 13 ya Muswada inapendekeza kuongezwa kwa kifungu kipya cha 27I ili kuanzisha Maabara ya Madini ya Tume ya Madini. Lengo la marekebisho hayo ni kuirasimisha taasisi hiyo na kuiwezesha kutekeleza majukumu yake kwa msingi wa sheria. Ibara ya 14 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 66 ili kuweka adhabu kwa mtu atakayeshindwa kulipa ada ya ukaguzi kama ilivyoainishwa katika Sheria. Lengo la marekebisho haya ni kuhakikisha utii wa Sheria.

Mheshimiwa Spika, ibara ya 15 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 73 ili kutofautisha leseni za wafanyabiashara wa madini ya *Tanzanite* na wafanyabiashara wa madini ya vito vingine vya rangi. Lengo la marekebisho haya ni kuweka udhibiti wa madini ya *Tanzanite* kwa namna maalumu na kuyatangaza kwa kuzingatia uwepo wa madini hayo wa kipekee nchini Tanzania. Ibara ya 16 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 86A ili kuweka masharti kwamba muingizaji wa madini nchini hatatakiwa kulipa mirabaha kwa madini yanayoingizwa nchini endapo atathibitisha kuwa amelipa mirabaha katika nchi yalikotoka madini. Lengo la marekebisho haya ni kuepusha ulipaji wa mirabaha zaidi ya mara moja.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 17 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 87 kwa kuongeza viwango vya mirabaha inayopaswa kulipwa Serikalini na wafanyabiashara wa madini ya vito yanayosafirishwa kwenda nje ya nchi ambayo yamenunuliwa katika minada ya madini na maonyesho ya kimataifa ya madini ya vito. Lengo la marekebisho haya

kuongeza wigo wa ukusanyaji wa mapato ya Serikali kutoka katika shughuli za madini. Ibara ya 18 ya Muswada ikisomwa pamoja na aya ya D ya Jedwali la Marekebisho inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 88 kwa kufuta maneno “has the meaning attributed to those words in subsection (6) of section 87 and that provision” kwa kuwa kifungu cha 87(6) kinachorejewa kimependekezwa kufutwa chini ya Ibara ya 17(b) ya Muswada.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 19 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 90A ili kuondoa masharti kuhusu ukaguzi kwa madini yanayouzwa wakati wa mnada wa madini unaosimamiwa na Serikali au unaotokana na maonesho ya kimataifa ya vito. Lengo la marekebisho haya ni kuepusha gharama za minada kwa wafanyabiashara na kuongeza ushiriki wao katika mnada unaosimamiwa na Serikali. Ibara ya 20 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 100C ili kupunguza vikwazo kwa usafirishaji nje ya nchi vito vya thamani vilivyouzwa na Serikali au katika maonesho ya kimataifa ya madini.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 21 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 100D ili kuruhusu biashara ya makinikia ndani ya nchi. Kwa sasa Sheria inazuia biashara ya makinikia ndani na nje ya nchi. Lengo la marekebisho haya ni kuvutia uwekezaji katika viwanda vya madini ghafi nchini. Ibara ya 22 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 106 ili kuwataka wafanyabiashara wa madini walio na leseni na mawakala au madalali walio na leseni kuapa kiapo cha uadilifu. Lengo la

kuhakikisha utii wa Sheria. Ibara ya 13 ya Muswada inapendekeza kuongezwa kwa kifungu kipya cha 27I ili kuanzisha Maabara ya Madini ya Tume ya Madini. Lengo la marekebisho hayo ni kuirasimisha taasisi hiyo na kuiwezesha kutekeleza majukumu yake kwa msingi wa sheria. Ibara ya 14 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 66 ili kuweka adhabu kwa mtu atakayeshindwa kulipa ada ya ukaguzi kama ilivyoainishwa katika Sheria. Lengo la marekebisho haya ni kuhakikisha utii wa Sheria.

Mheshimiwa Spika, ibara ya 15 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 73 ili kutofautisha leseni za wafanyabiashara wa madini ya *Tanzanite* na wafanyabiashara wa madini ya vito vingine vya rangi. Lengo la marekebisho haya ni kuweka udhibiti wa madini ya *Tanzanite* kwa namna maalumu na kuyatangaza kwa kuzingatia uwepo wa madini hayo wa kipekee nchini Tanzania. Ibara ya 16 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 86A ili kuweka masharti kwamba muingizaji wa madini nchini hatatakiwa kulipa mirabaha kwa madini yanayoingizwa nchini endapo atathibitisha kuwa amelipa mirabaha katika nchi yalikotoka madini. Lengo la marekebisho haya ni kuepusha ulipaji wa mirabaha zaidi ya mara moja.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 17 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 87 kwa kuongeza viwango vya mirabaha inayopaswa kulipwa Serikalini na wafanyabiashara wa madini ya vito yanayosafirishwa kwenda nje ya nchi ambayo yamenunuliwa katika minada ya madini na maonyesho ya kimataifa ya madini ya vito. Lengo la marekebisho haya

tarakimu “US\$ 5,000,000”. Msingi wa mapendekezo haya ni kutokana na mwingiliano wa kiwango cha mtaji wa uwekezaji kati ya leseni ndogo ya uchimbaji wa madini (primary mining licence) na leseni ya kati ya uchimbaji wa madini (mining licence). Kwa mujibu wa Sheria ya Madini, Sura ya 123, leseni za uchimbaji wa madini zipo za aina tatu na zinazotofautishwa kwa kuzingatia viwango vya mtaji wa uwekezaji ambapo leseni ndogo ya uchimbaji wa madini mtaji wake ni kiasi chochote chini ya US\$ 5,000,000; leseni ya kati ya uchimbaji wa madini mtaji wake ni kuanzia US\$ 100,000 hadi US\$ 100,000,000; na leseni kubwa ya uchimbaji wa madini mtaji wake unapaswa kuwa zaidi ya US\$ 100,000,000. Hivyo, inapendekezwa kwamba leseni ya kati ya uchimbaji wa madini mtaji wake uanzie US\$ 5,000,000 ambao ni ukomo wa mtaji wa leseni ndogo ya uchimbaji wa madini, badala ya mtaji huo kuanzia US\$ 100,000 kiwango ambacho kinaingiliana na kipo ndani ya wigo wa mtaji wa leseni ndogo ya uchimbaji wa madini;

- (i) Katika tafsiri ya msamiati “processing area”, kwa kufuta neno “milling” na badala yake kuweka neno “comminution”. Msingi wa mapendekezo haya ni kwamba neno “milling” lililopo sasa halina utoshelevu kwa kuwa kitaalamu linaacha hatua nyingine za usagaji zikiwemo “crushing” na “grinding”. Aidha, neno “comminution” kitaalamu linajumuisha “crushing”, “milling” na “grinding”.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 10 ya Muswada ikisomwa pamoja na aya ya C ya Jedwali la Marekebisho inapendekeza kuongeza kifungu kipya cha 5B

ili kumpa Waziri mamlaka ya kutangaza baadhi ya madini kuwa ya muhimu na ya kimkakati kwa Jamhuri ya Muungano, baada ya kupokea mapendekezo kutoka Taasisi ya Jiolojia na Utafiti wa Madini Tanzania. Lengo la marekebisho haya ni kutambua madini muhimu na ya kimkakati ili kukuza maendeleo ya kijamii na kiuchumi na kudumisha usalama wa taifa.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 11 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 8(1) kwa kuongeza aya mpya ya (c) ili kuweka ukomo wa muda kwa maombi ya kupewa haki ya madini pale mwombaji anaposhindwa kulipa ada ya maombi kuhusiana na eneo husika. Kwa hali ilivyo sasa, kwa kuwa maombi ya haki ya madini yanafanyika kwa njia ya mtandao, kumekuwepo na maombi mengi ya leseni za madini ambayo yapo kwenye masjala ya Tume ya Madini na kwamba Sheria ya Madini haijaweka masharti ya ukomo wa muda wa malipo na mamlaka ya kuondoa maombi hayo pale ambapo mwombaji anashindwa kulipa ada ya maombi kuhusiana na eneo husika. Vilevile, mrundikano wa maombi ambayo waombaji wake wameshindwa kulipa ada za maombi kwa muda mrefu pia kunazuia waombaji wengine kuomba eneo husika kutokana na kuwepo kwa maombi ambayo hayajalipiwa ada kwa muda mrefu. Lengo la marekebisho ni kuhakikisha malipo ya ada ya maombi ya haki ya madini (mineral right) yanafanyika kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 12 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 27F ili kuweka adhabu kwa wamiliki wa haki za madini ambao wanatoa taarifa za uongo au zenye kupotosha au kushindwa kuwasilisha taarifa sahihi za madini. Lengo la marekebisho haya ni

kuhakikisha utii wa Sheria. Ibara ya 13 ya Muswada inapendekeza kuongezwa kwa kifungu kipya cha 27I ili kuanzisha Maabara ya Madini ya Tume ya Madini. Lengo la marekebisho hayo ni kuirasimisha taasisi hiyo na kuiwezesha kutekeleza majukumu yake kwa msingi wa sheria. Ibara ya 14 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 66 ili kuweka adhabu kwa mtu atakayeshindwa kulipa ada ya ukaguzi kama ilivyoainishwa katika Sheria. Lengo la marekebisho haya ni kuhakikisha utii wa Sheria.

Mheshimiwa Spika, ibara ya 15 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 73 ili kutofautisha leseni za wafanyabiashara wa madini ya *Tanzanite* na wafanyabiashara wa madini ya vito vingine vya rangi. Lengo la marekebisho haya ni kuweka udhibiti wa madini ya *Tanzanite* kwa namna maalumu na kuyatangaza kwa kuzingatia uwepo wa madini hayo wa kipekee nchini Tanzania. Ibara ya 16 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 86A ili kuweka masharti kwamba muingizaji wa madini nchini hatatakiwa kulipa mirabaha kwa madini yanayoingizwa nchini endapo atathibitisha kuwa amelipa mirabaha katika nchi yalikotoka madini. Lengo la marekebisho haya ni kuepusha ulipaji wa mirabaha zaidi ya mara moja.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 17 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 87 kwa kuongeza viwango vya mirabaha inayopaswa kulipwa Serikalini na wafanyabiashara wa madini ya vito yanayosafirishwa kwenda nje ya nchi ambayo yamenunuliwa katika minada ya madini na maonyesho ya kimataifa ya madini ya vito. Lengo la marekebisho haya

kuongeza wigo wa ukusanyaji wa mapato ya Serikali kutoka katika shughuli za madini. Ibara ya 18 ya Muswada ikisomwa pamoja na aya ya D ya Jedwali la Marekebisho inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 88 kwa kufuta maneno “has the meaning attributed to those words in subsection (6) of section 87 and that provision” kwa kuwa kifungu cha 87(6) kinachorejewa kimependekezwa kufutwa chini ya Ibara ya 17(b) ya Muswada.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 19 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 90A ili kuondoa masharti kuhusu ukaguzi kwa madini yanayouzwa wakati wa mnada wa madini unaosimamiwa na Serikali au unaotokana na maonesho ya kimataifa ya vito. Lengo la marekebisho haya ni kuepusha gharama za minada kwa wafanyabiashara na kuongeza ushiriki wao katika mnada unaosimamiwa na Serikali. Ibara ya 20 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 100C ili kupunguza vikwazo kwa usafirishaji nje ya nchi vito vya thamani vilivyouzwa na Serikali au katika maonesho ya kimataifa ya madini.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 21 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 100D ili kuruhusu biashara ya makinikia ndani ya nchi. Kwa sasa Sheria inazuia biashara ya makinikia ndani na nje ya nchi. Lengo la marekebisho haya ni kuvutia uwekezaji katika viwanda vya madini ghafi nchini. Ibara ya 22 ya Muswada inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 106 ili kuwataka wafanyabiashara wa madini walio na leseni na mawakala au madalali walio na leseni kuapa kiapo cha uadilifu. Lengo la

marekebisho haya ni kudumisha viwango vya maadili, uaminifu na uadilifu katika shughuli za madini pamoja na kuzingatia Sheria.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Nne na ya mwisho ya Muswada inapendekeza kurekebisha Sheria ya Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania, Sura ya 280. Sheria hii iliyotungwa mwaka 2016 haijawahi kufanyiwa marekebisho.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 24 ya Muswada ikisomwa pamoja na aya ya E ya Jedwali la Marekebisho inapendekeza marekebisho katika kifungu cha 21 ili kuongeza maneno ya nyongeza mwishoni mwa kifungu hicho yanayoweka bayana kwamba ukiukaji wowote wa masharti yaliyoainishwa katika aya (a) na (b) unaweza kufanya kibali cha utafiti kusitishwa. Madhumuni ya marekebisho haya ni kuhakikisha watafiti wote wa masuala ya uvuvi wanazingatia masharti ya Sheria kuhusiana na tafiti wanazozifanya.

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 25 na ya mwisho ya Muswada inapendekeza kufuta kifungu cha 24 cha Sheria ya Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania, Sura ya 280 kwa kuwa mamlaka aliyopewa Mkurugenzi wa Uvuvi yanakinzana na mamlaka yaliyotolewa kwa Bodi. Lengo la marekebisho haya ni kuepusha mgongano wa mamlaka na kuiwezesha Sheria itekelezeke kwa urahisi na ufanisi.

Mheshimiwa Spika, Kabla ya kuhitimisha hoja yangu, niruhusu nitumie fursa hii kuishukuru familia yangu, mke wangu Neema Grace, binti zangu

Tamika na Saritha pamoja na kijana wangu Reefat kwa kuwa nami katika kila hatua ya utumishi wangu hadi hatua hii niliyofika. Hakika, uwepo wao una mchango mkubwa katika mafanikio yangu.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo haya, kwa mujibu wa Kanuni ya 99 ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Mwaka 2023, ninaomba kutoa hoja kwamba Muswada huu wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali wa Mwaka 2024 (The Written Laws (Miscellaneous Amendments) Bill, 2024) kama ulivyorekebishwa kupitia Jedwali la Marekebisho ujadiliwe na kupitishwa katika hatua ya Kusomwa kwa mara ya Pili na ya Tatu na hatimaye marekebisho yanayopendekezwa yawe sehemu ya Sheria za Nchi.

Mheshimiwa Spika, NAOMBA KUTOA HOJA.

Hamza S. Johari (Mb.),

MWANASHERIA MKUU WA SERIKALI

02 Septemba, 2024